

**НАУКОВА СПІЛЬНОТА**

[www.spilnota.net.ua](http://www.spilnota.net.ua)

# СІМДЕСЯТ ШОСТІ ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

**Серія: Соціальні та гуманітарні науки**



**ISSN 2522-963X**

**Google Scholar**

**Матеріали міжнародної  
мультидисциплінарної наукової конференції**

**22-23 червня 2023 р.**

**Україна, Тернопіль - Польща, Переворськ  
2023**

УДК 001 (063)

**Сімдесят шості економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки:** матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції, (м. Львів, Україна – м. Переворськ, Польща, 22-23 червня 2023 р.) / [ редкол. : О. Патряк та ін. ] ; ГО “Наукова спільнота”; WSSG w Przeworsku. – Львів : ФО-П Шпак В.Б. – 120 с. – ISSN 2522-963X.

В збірнику опубліковані доповіді авторів з соціальних та гуманітарних наук, які оприлюднені на сайті [www.spilnota.net.ua](http://www.spilnota.net.ua).

**Оргкомітет:**

*Патряк Олександра Тарасівна*, кандидат економічних наук, ЗУНУ;

*Шевченко Анастасія Юрійвна*, кандидат економічних наук, ТОВ «Школа для майбутнього»;

*Яремко Оксана Михайлівна*, кандидат юридичних наук, доцент, ЗУНУ;

*Станько Ірина Ярославівна*, кандидат юридичних наук, адвокат;

*Назарчук Оксана Михайлівна*, доктор філософії (Ph.D.), ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

*Гомотюк Оксана Євгенівна*, доктор історичних наук, професор, ЗУНУ;

*Біловус Леся Іванівна*, доктор історичних наук, кандидат філологічних наук, професор, ЗУНУ;

*Недошитко Ірина Романівна*, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

*Стефанишин Олена Василівна*, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

*Ухач Василь Зіновійович*, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

*Яблонська Наталія Мирославівна*, кандидат філологічних наук, старший викладач, ЗУНУ;

*Савчук Надія Антонівна*, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

*Яценко Василь Миколайович*, кандидат педагогічних наук;

*Рудакевич Оксана Мирославівна*, кандидат філософських наук, ЗУНУ;

*Русенко Святослав Ярославович*, аспірант, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Адреса оргкомітету:  
79016, м. Львів, а/с 1621  
E-mail: [spilnota.net.ua@ukr.net](mailto:spilnota.net.ua@ukr.net)

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2522-963X

© ГО “Наукова спільнота” 2023

© Автори статей 2023



будь-який предмет на фото прямо в браузері, без встановлення сторонніх програм або додатків: «Anything AI робить те саме, що і гучний Generative Fill від Adobe Photoshop, але нічого на комп'ютер ставити не потрібно. Просто заходимо на сайт, завантажуюмо фото, пишемо промт та відбувається диво» [3]. – «Не вір очам своїм!» набуває нової сили.

### **Література:**

1. *Алексіс Л. Бойлен.* Візуальна культура. К. : ArtHuss, 2021. 208 с.
2. В. Беньямін. Твір мистецтва в епоху його технічної відтворюваності. URL: <http://um.co.ua/14/14-9/14-93361.html> (дата звернення: 20.11.22)
3. Домалювати картинку або замінити будь-який предмет на фото у браузері: Інформація Телеграм-каналу «Не баг, а фича», 14.06.23. URL: <https://t.me/bugnotfeature/4885> (дата звернення: 14.06.23).

*Плужник Станіслав Антонович,  
магістр інформаційних  
технологій Східноукраїнський  
національний університет  
імені Володимира Даля  
ORCID: 0009-0001-5089-3578*

*Науковий керівник:  
Леонт'єва Вероніка Миколаївна,  
доктор філософських наук,  
доцент, Східноукраїнський  
національний університет  
імені Володимира Даля*

## **ЩОДО ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЖИТТЄВИЙ СВІТ: БУДЕННІСТЬ І ПОВСЯКДЕННЯ**

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4427/>

Послугування персональними комп'ютерами, різноманітними гаджетами та мережею Інтернет, – усім тим, що можна об'єднати поняттям інформаційних технологій (ІТ), завдяки їхній загальнодоступності, відносної легкості використання і відкритості, що, принаймні, декларується, становить вже невід'ємну частину щоденного життя і впливає на життєвий світ людини ХХІ ст. Вибудувати дослідницьку стратегію щодо виявлення, опису, систематизації й аналізу такого «день у день» впливу ІТ на життєвий світ становить актуальне

культурологічне завдання, наближенню до вирішення якого і має сприяти дана робота.

Поняття «життєвий світ», уведені філософією (Е. Гуссерлем) для позначення світу допредикативного, суб'єктивно-релятивного досвіду, принципово протилежного «науці», яка прагне максимального (абсолютного) об'єктивізму, згодом було транспоноване в інші галузі соціогуманітарного знання і застосовується нами як загальногуманітарне і трансдисциплінарне. Попри настанови, що «життєвий світ є специфічно людським світом, відмінним і від природного світу, і від сконструйованого наукою світу символів та теорій, *недоступний для рефлексії* (курсів наш – С.П.) саме через свою очевидність та безпосередню даність» [1, с. 110–111], ми акцентуємо його стовідсоткову генетичну належність до феноменів культури і фундаментальний зв'язок із культуротворчістю, і тому визнаємо можливість культурологічної рефлексії щодо життєвого світу, якій охоплює як особисте, так і суспільно-історичне життя людини, через це будучи загальним світом спільного життя, одночасно засадою і результатом способу життя, що підтримується-утверджується щоденно. Можна сміливо погоджуватися із тим, що це є світ прийнятих людиною ніби «без перевірки» сенсів і стосунків, які збігаються з областю загальновідомих уявлень і «автоматичних» неусвідомлюваних регуляторів смислоутворення. Тобто життєвий світ як такий є запорукою можливості «вносити смисл у буття» і, таким чином, є змістовою передумовою будь-якої культуротворчості, «яка на рівні індивіда постає афірмацією – створенням (утвердженням) й відтворенням (підтвердженням) буття, або свідомим утриманням у небутті культурних явищ, кожне з яких є конкретною єдністю культурного смислу і культурної форми; на рівні соціуму культуротворчість є процесом соціального функціонування історично сформованих систем культурних форм фіксації, збереження, трансляції і розвитку культурних смислів, завдяки якому забезпечується культурна цілісність та історична безперервність життя соціального цілого» [2, с. 5-6].

Поняттям «повсякдення» (синонім: «повсякденність») ми позначаємо не все, притаманне «проживанню часу свого життя день у день», а лише ті його елементи/складові, які – крім того, що є дійсно усталеними і повторюються «день у день», – окреслюють межі життєвого світу і формують звички, пов'язані із стилем життя як утвердженням-підтриманням індивідуального буття-в-культурі, тобто з породженням в самих собі *я-культурних* впродовж підтримки буття (або змінювання) культурного поля – множини культурних смислів,

які взаємодіють у своєму синхронному існуванні-утвердженні. Процесуальність повсякдення є ні чим іншим, ніж стихійною, неспеціалізованою, синкретичною культуротворчістю – на відміну від цілеспрямованої, спеціалізованої / професійної та майже повністю інституціалізованої культуротворчості [див.: 2], – яка одночасно і ґрунтується на життєвому світі як множині неусвідомлюваних засад-регуляторів смислоутворення, і є динамічною формою його «відчутного» (такого, яке не викликає сумнівів) існування.

Узагальнюючи, можна сказати так: повсякдення (повсякденність) – це особливий, скорегований життєвим світом, відносно автономний зріз і «притулок» культури, до якого причетні всі особи, які здатні до культуротворчості та реалізують цю здатність лише на тій підставі, що вони є людьми. Цим культура повсякдення (або повсякденна культура) відрізняється від культури, що створюється фахівцями: суб'єкт повсякденної культури, представлений сукупністю я-культурних – одиничних (індивідуальних) та групових (об'єднаних у спільноти часто за критерієм схожості стилів життя), вміщає в собі всіх без виключення членів суспільства саме як суб'єктів культури.

У всіх типах культури вирішальними можна вважати два моменти: з одного боку, те, в якій пропорції у культурному цілому представлені смисли повсякденного (тобто стихійного та остенсивного) походження й утвердження у житті «день у день», та смисли, що спеціально розробляються, впроваджуються та контролюються «професіоналами» та відповідними соціальними інститутами (В. М. Леонтьєва називає це «двома потоками культуротворчості», які за низкою показників протилежні один одному [див.: 2]). З іншого боку – те, в якій пропорції у самому житті «день у день» перебуває повсякдення як модус культури/культуротворчості і його своєрідне заперечення – буденність. Сутність буденності вбачається у відсутності культуропороджуючого зусилля (*affirmo*) в силу його зайвості, не-затребуваності для виконання буденних дій. Такими є дії, що зведені до автоматизму не «ціною наполегливої праці над собою», а тому що вони не потребують особливого навчання, бо не містять значущої духовної складової і стосуються, переважно, біології/фізіології людського життя.

На нашу думку, буденність відрізняється від повсякдення ще і тим, що не формує і не вимагає ніяких інших, окрім належності до *Homo Sapiens sapiens*, ідентичностей, які виникають в культурі і завдяки культурі: ідентичність є, по суті, принципом об'єднання в такі спільноти, які можна характеризувати як колективні суб'єкти культуротворчості. Але буденність для повсякдення є його «граничною зоною»: саме

буденністю окреслюється кордон між повсякденною та спеціалізованою культурою і саме буденність опосередковує зв'язок повсякденної культури як з інституціями «високої», мас- та медіа-культури, так і з матеріально-речовою засадою повсякденної культури – побутом, у тому числі і зі «смарт»-побутом [див.: 3], який формується і вдосконалюється не просто під впливом ІТ, а завдяки таким, тобто безпосередньо як наслідок розвитку ІТ.

Відтак, доцільно розглядати вплив ІТ і на буденність, і на повсякдення. Різницю і зв'язок між ними щодо використання ІТ пояснимо на прикладах шолому віртуальної реальності та так званого «розумного туалету».

VR-шолом Quest Pro є високотехнологічним ІТ-пристроєм, у якому «Ентузіаст при звичайстві змінювати налаштування лампочки за допомогою погляду», оскільки «спеціальні датчики всередині пристрою вловлюють напрям зіниць для взаємодії з інтерфейсом», завдяки чому це «Виглядає як магія» [4]. Ускладнення функції задля полегшення користування електропристроєм освітлення, з точки зору суто буденної свідомості, нічого принципово не змінює, не вносить додаткового сенсу ані в устрій життєвого середовища, ані в організацію життєвого ритму. Іншими словами, навіть якщо – можливо, колись – такий пристрій і перетвориться на звичайний розповсюджений побутовий «регулятор освітлення», підвищивши тим самим цивілізаційну планку, але суто культурного, принаймні явного смислового, внеску не зробить. Виключенням може стати розробка подібних «регуляторів», наприклад, для людей, які перенесли інсульт або інші серйозні хвороби, що суттєво обмежують «природні» для більшості «нормальних людей» рухи. У такому випадку відповідна технологія може позитивно вплинути на стан культури інклюзії, яка охоплює обидва культуротворчих потоки, не протиставляючи їх один одному

Але чи вплине це (якщо припущення щодо регулювання-керування освітленням «за допомогою погляду», а у дійсності – високотехнологічного VR-шолому з плином часу підтвердиться) хоча б на якусь із культурних ідентичностей? – З точки зору здорового глузду, навряд чи, але наш час багатий на досить стрімке виникнення штучно сформованих – індустрією розваг, ЗМІ та соцмережами – ідентичностей і спільнот, зокрема, віртуальних, і «регулювання освітлення» або «ставлення до зміни сили освітлення» може стати засадою приналежності до якогось із таких «об'єднань за інтересами», які відіграватимуть роль специфічних субкультур. Змоделюємо ситуацію «якщо таке трапиться»: припустимо, що якась, хай і вкрай невелика, частина суспільства

свідомо введе у свій життєвий ритм використання відповідних пристроїв (по мірі вдосконалення їхніх технологічних та естетичних характеристик), культивуватиме цю щоденну (і, скоріше за все, багаторазову) подію, і наділить її певними значущістю та смыслом і згрупується, наприклад, у мережеве співтовариство, яке почне проводити щось на кшталт онлайн-змагань з «регулювання освітлення за допомогою погляду» і таким чином регламентувати – відповідно до цього нового культурного смислу – і ритмізувати життя своїх членів і членкинь, – це і означатиме зміну VR-шоломом його «культурного статусу»: із пристроїв, що чинять ІТ-вплив на буденність він перетвориться на ІТ-чинник повсякденної культури. Таким чином, одною з культурологічних – теоретичних – моделей *культурної долі ІТ* на прикладі VR-шолому є шлях функціональної еволюції технологічної розробки як технічного винаходу, створеного у спеціалізованому культуротворчому потоці, «із буденності до повсякденності/повсякденної культури».

А ось така нібито теж суто побутова та ще і безпосередньо пов'язана із фізіологічним процесом річ, як організація і гігієна природного виведення з організму речовин, не засвоєних під час усмоктування перетравленої їжі, історично, із самого початку – власне, як і сама їжа (її приготування та вживання – кулінарія та застілля як традиції трапези), мала зв'язок із культурними особливостями та цивілізаційними надбаннями різних народів (етносів).

Добре відомо майже благоговійне ставлення до «місць усамітнення» в японській культурі. Японія завжди була порівняно густонаселеною, а з ХХ ст. – і перенаселеною країною, тому вважається, що туалет у японській домівці – це чи єдине місце, де кожна людина може хоч трохи побути наодинці із собою. Не дивно, що мірою приєднання Японії до техніко-технологічного прогресу увага стала приділятися облаштуванню унітазів. Японська сантехніка «начинена електронікою і здатна не тільки здивувати, а й заплутати європейця, який нічого не підозрює» [5], бо в європейській традиції досі залишається користування туалетним папером, кнопкою злива, йоржиком, – тобто навіть на рівні користувача передбачається певна культурна передумова, хоча б у вигляді розуміння японської ідентичності. «Унітази в Японії не просто сантехніка, а предмет своєрідного культу. У будь-якому універмазі в спеціалізованому відділі рядами тягнуться комп'ютеризовані вироби шановних японських унітазних брендів: Toto, Inax і Matsushita Electric (відомий за величезним написом Panasonic). Причину культу просто пояснив директор з маркетингу Inax Масаширо Ігучі: “У японському будинку

єдине місце, де можна спокійно посидіти на самоті, – туалет”. І унітаз у ньому – основний центр розваг» [6].

Дійсно, перші технології, що з’явилися наприкінці 60-х рр. минулого сторіччя, були спрямовані на те, щоб зробити процес відвідування санвузла максимально комфортним і приємним. «Тоді японський прем’єр-міністр закликав виробників сантехніки зробити стільчик із підігрівом, щоб позбавити громадян країни ранкового дискомфорту зіткнення з холодною поверхнею. ...Зараз найбільш просунуті моделі здатні самостійно відкривати та закривати кришку при наближенні людини, під час процесу може грати обрана вами розслаблююча музика, а стільчик буде підігрітий до комфортної температури... ...спеціальний телескопічний шланг акуратно підміє людину, а потім просушить теплим повітрям, при цьому користувач не зазнає жодного дискомфорту. Всі продукти життєдіяльності видаляться унітазом самостійно. ...Коли розумна сантехніка визнає, що повністю все прибрала за вами, то вона про це поінформує, побажає гарного дня та освіжить повітря за допомогою обраного вами аромату. ...Для того, щоб правильно користуватися унітазом, на сенсорному меню за допомогою піктограм намальовано, що робить та чи інша кнопка» [5].

Зараз можна придбати сантехнічні вироби, які «самі можуть проаналізувати вашу сечу і видати висновок, що допоможе контролювати стан свого здоров’я людям, які страждають на різні захворювання. Для гіпертоніків є моделі, котрі самостійно можуть вимірювати рівень кров’яного тиску, поки ви сидите на унітазі. Таким чином ви заощаджуєте ще свій час і при цьому контролюєте стан здоров’я» [5]. Японські унітази сьогодні перетворилися на справжні домашні медичні центри. І ця складова повсякдення чинить значний вплив на спосіб і стиль життя і, відповідно, на життєвий світ сучасного мешканця великого міста (принаймні в Японії, де населення швидко старіє і тому все більше людей потребують постійного медичного якщо не нагляду, то контролю).

Але, використовуючи той же прийом культурологічного моделювання стосовно «японського розумного туалету», можна передбачити (і, якщо поставити собі за мету, вірогідно, і простежити, – залишимо це завдання на майбутнє) і протилежну логіку культурної долі ІТ у щоденному житті: мірою розповсюдження ця, без сумніву, висока технологія здійснюватиме шлях «із повсякдення (культури побуту) до буденності».



### Література:

1. Волковинська В. О. Феноменологічне тлумачення соціально-психологічних досліджень конформної поведінки та поняття «ситуація» / Волковинська В. О. / *Практична філософія*. 2011. №3 (41). С. 106-114.
2. Леонтьєва В. М. Культуротворчість: природа, системи, процеси. Автореф. дис. ... наук. ст. доктора філософських наук. Спеціальність 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. 35 с.
3. Плужник, Станіслав. «Смарт»-побут і повсякденна культура сучасності. / КУЛЬТУРА В ХХІ СТОЛІТТІ: ДОСЛІДЖЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ, РОЗВИТОК. THE XXI CENTURY CULTURE: RESEARCH, MEMORIZATION, DEVELOPMENT : збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції 8-9 грудня 2022 року / за заг. ред. О. Смоліної, І. Сілютіної. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. – 228 с. С. 109-114.
4. Інформація Телеграм-каналу «PushEnter», пост від 01.03.23. URL: <https://t.me/PushEnter/1559> (дата звернення : 02.03.23):
5. Як не сконфузитися при використанні унітазів у Японії. URL: <https://www.griffin.ua/blogs/kak-ne-okonfuzitsya-pri-ispolzovanii-unitazov-v-yaponii.html> (дата звернення: 06.06.23).
6. Японський унітаз. Технічне диво для будь-якого європейця. URL: <https://klikabol.com/2018/09/yaponskiy-unitaz-tehnicheskoe-chudo-dlya-lyubogo-evropeyca.html> (дата звернення: 05.06.23).